

גידול

תצפית לגידול אינטנסיבי של עגלים לבשר, לשיווק בגיל 10 חודשים, בערך, ובמשקל של 450 ק"ג

הקדמה

בשנים האחרונות פחתה רווחיות הענף של גידול העגלים לבשר. משקים רבים אף הגיעו לקצה גבול הכדאיות. הם הפסיקו לגדל ומכרו את העגלים עם היוולדם.

מצב זה עודדני לחפש אחר שיטת גידול חדשה, בהביאי בחשבון שינויים אפשריים במרכיבי ההוצאות, כגון: מחירי המזון, הוולד, השיכון, הטייפול, השקעות הון ועוד. אני חתרתי לשיטה שתגדיל את הרווחיות בענף.

השיטה המקובלת היא — לגדל את העגל עד גיל 13—14 חודשים ולשווקו במשקל של כ-500 ק"ג. בשיטה זו נגמל העגל בגיל 60 יום, לאחר שצרך 30 עד 40 ק"ג תחליף חלב. משקל הגמילה 80 עד 90 ק"ג.

השיטה האינטנסיבית, הנחות ומטרות

א. עגלים פריזו-ישראליים לא הוכיחו עצמם בגדילת פיצוי (ד"ר דרורי וד"ר דוד לוי, נוח-יער). על כן יש להניח שגדילת יתר בגיל הרך יישמר ואף יגדל בגיל מאוחר יותר לקראת השינוק.

ב. גדילת יתר בתקופת ההגמעה מגדילה את נצילות המזון.

ג. סביר להניח, כי העגלים הנגמלים בגיל מאוחר עמידים יותר בפני מחלות.
ד. צירוף כל הגורמים עשויים לשפר את הרווחיות.

תיכנון התצפית

א. לשווק את העגלים בגיל 10 חודשים, ב-משקל 450 ק"ג.

ב. הגמעה בתחליף לחלב במשך 100 ימים עם כמות של 70 ק"ג אבקת התחליף.

ג. מגיל רך לדרבן את העגלים לאכילת מזון מרוכז וגס, שיאכלו ככל שיוכלו וישיגו גדילה מכסימלית.

ביצוע התצפית

ניקנו 18 עגלים ממשקים שונים ומסוחר תוך שבוע אחד, והתצפית החלה ב-4 בינואר 1971. משקלם הממוצע של העגלים בתחילת התצפית היה 46.5 ק"ג. העגלים לא היו זהים בגילם בימים. יש לציין, כי למרות שהעגלים הובאו למשק במשקל גבוה מהמקובל, היו להם בכל זאת חבלי קליטה, כמו: הפסד במשקל בשבוע הראשון, ושילשולים קלים.

כאמור, את העגלים הגמיעו עד לגיל 100 ימים, וכל עגל צרך בסה"כ 70 ק"ג תחליף חלב.*

טבלה 1. לוח ההגמיעה

הגיל	בשבועות כמות התחליף בליטרים ביממה, בשתי ארוחות	סה"כ תחליף חלב בליטרים בתקופה
1	2	12
2	3	21
3	5	35
4	8	56
5	8	56
6	8	56
7	8	56
8	8	56
9	8	56
10	8	56
11	6	42
12	4	28
13	3	21
14	1	9
		560

מוזון מרוכז
העגלים קיבלו מייד עם תחילת התצפית מוזון מרוכז בכופתיות באופן חופשי ועם תכולה של 16% חלבון כללי. כדי להרגילם לאכילה מוקדמת של מוזון מרוכז, הוכנס לעגלים לאחר כל הגמעה חופן תערובת בפה.

בגיל חודש שוכנו העגלים על טפחות, והמשיכו לקבל תערובת בכופתיות כג"ל עד גיל 4 חודשים. מגיל 4 חודשים ניתנה תערובת עגלים (גם כן בכופתיות) בתכולה של 13% חלבון כללי. בתערובת זו אבסום עד השיווק. מגיל 5 חודשים ניתנה התערובת במנות קצו-בות, 3 פעמים ביום. חישוב המנות נעשה בהתאם לטבלה של שה"ס, המובאת להלן.

(ראה טבלה 2).

בגיל 4 חודשים שוכנו העגלים בסככה על ריפוד עמוק. לחשבון כל עגל היה שטח של 6 מ"ר גג ו-8 מ"ר חצר. במבנה ישנם שני אבז-סים: 1 לתערובת והשני לקש.

מהחודש ה-4 אבסו את העגלים בקש בלבד כרצונם, והם צרכו מכסימום 2 ק"ג ביום.

(ראה להלן טבלאות 4, 5, 6).

סה"כ 560 ליטר עשויים מ-70 ק"ג תחליף חלב, 125 גרם בכל ליטר נוזלים.

* אני משתמש במשקי בתחליף חלב, "חלבית סופר". של 446 ק"ג, תוספת המשקל במפטמה הסתכמה העגלים נמכרו בגיל 10 חודשים במשקל ממוצע

טבלה 2. כמות המזון ביום, יח"מ, לקבלת תוספות משקל יומיות שונות במשקל גוף שונה, לפי המלצת ש.ח.מ.

משקל הגוף ב"ק"ג	לקיום גוף בלבד, יח"מ	לגדילה בתוספת משקל יומית, ק"ג						
		ביחידות מזון						
		0.9	1.1	1.0	1.2	1.3	1.4	1.5
100	1.6	3.0	3.1	3.4				
150	1.9	3.6	3.8	4.0	4.2	4.5		
200	2.2	4.3	4.5	4.7	4.9	5.2	5.5	5.9
250	2.5	5.0	5.2	5.5	5.7	6.0	6.3	6.7
300	2.8	5.7	5.9	6.3	6.5	6.8	7.1	7.4
350	3.1	6.4	6.6	7.1	7.3	7.7	8.1	8.5
400	3.4	7.1	7.4	7.9	8.2	8.6	9.0	9.5
450	3.7	7.0	8.2	8.7	9.1	9.6	10.1	10.6
500	4.0	8.6	9.1	9.6	10.0	10.6	11.1	11.7

מתקנים לחיתוי ולריסוס בקר

מתקן אוטומטי לריסוס בקר
עם מנהרה

יחידות ריסוס מונעות
ע"י מנועים חשמליים
או מנועי בנזין

רובי רחיצה ושטיפה מיוחדים

צינורות לחץ

חקלאי זכור
כשמדובר בריסוס
אנחנו הכתובת ליעוץ והדרכה

נורססי דגניה ב'

המפעל :
דגניה ב', ד.ג. עמק הירדן, טל. 067-50278
מכירות :
תל-אביב, רח' מקוה ישראל 1, טל. 614867

טבלה 3. כמויות המזון בממוצע בק"ג * שאכלו למעשה 18 העגלים בתצפית

המזון/החודש	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		סה"כ ק"ג	סה"כ יח"מ
	י	ח	י	ח	י	ח	י	ח	י	ח	י	ח	י	ח	י	ח	י	ח	י	ח		
תערובת	1	30	2	60	2.5	75	3.5	105	5.5	165	7	210	8	240	8.5	255	9.5	585	10	300	1,725	1,552
קש כמזון							0.5	15	1.5	45	2	60	2	60	2	60	2	60	0.5	45	345	110
שחת	0.5	15	1	30	1.5	45	1	30													120	48
תחליף חלב	20	30				20															70	190
טמויאנה (אבן לקיקה)						5															5	

* ק"ג מזון מרוכז = 0.9 יח"מ, 3 ק"ג קש = 1 יח"מ, 2.5 ק"ג שחת = 1 יח"מ, 2.7 ק"ג תחליף חלב = 1 יח"מ
ס"ה יח"מ 1,900

טבלה 4. משקלי העגלים — חודשיים ממוצעים, והתוספות היומיות הממוצעות בכל חודש

משקל ממוצע										
לאחר חודש										
10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	בכניסה
446	417	383	336	295	246	207	160	124	80	46.5
של עגל, ק"ג										
860	1,400	1,450	1,480	1,500	1,405	1,620	1,490	1,590	1,016	
תוספת ממוצעת יומית במשקל, גר'										

טבלה 5. פירוט המזון לעגל ומחירו

המזון	הכמות בק"ג	המחיר לטונה בל"י	ס"ה עלות המזון, ל"י
תחליף החלב	70	2,230	156
תערובת	1,725	410	707
שחת	120	200	24
קש	330	70	23
טומאנה	5 לבנים	1 ליחידה	5
ס"ה הוצאות למזון			915

טבלה 6. ההשקעה והוצאות לגידול עגל

מחיר העגל ברכישתו	550	ל"י
ריבית ל-10 חודשים (לפי 18%)	85	ל"י
מזון	915	ל"י
ריבית על הוצאות שוטפות במשק סיכון, ביטוח, עזרה וטרינרית	82	ל"י
	120	ל"י
סה"כ		1,752

בממוצע ב-400 ק"ג, התנודה במשקלים הסופיים של העגלים היתה בין 375 ק"ג ל-488 ק"ג.

התנודה בתוספת יומית בין 1,110 גרם ל-1,620 גרם.

התוספת היומית הממוצעת היתה 1,356 גרם. העגלים הוחזקו במפטמה 291 יום בממוצע, פרט ל-3 שנמכרו מוקדם יותר: 2 עגלים ב-252 יום ואחד ב-282 יום. ודווקא לאלה היתה תוספת משקל יומית ממוצעת הגבוהה ביותר.

סיכום

א. ממהלך התצפית אפשר להיווכח, כי הגדילה האינטנסיבית החלה כבר בתקופת ההגמעה והיא

שיפרה גם את התוצאות הסופיות, בהשוואה ל-מקובל.

ב. נצילות המזון בתקופת התצפית היתה 4.75 יח"מ (1,900 : 400). נצילות המזון בשיטה האינטנסיבית טובה יותר מאשר בשיטות אחרות; את התוצאה הטובה צריך לייחס להגמעה המוגדלת בתחליף החלב.

ג. במרוצת התצפית לא היו בעיות בריאות, וההתפתחות היתה תקינה לאורך כל התקופה. גם זאת, בהתאם להנחנתו, אפשר לייחס להגמעה המוגדלת.

ד. בחישובי התצפית מצאנו:

הערת העורך

עם קריאת המאמר ועריכתו אמרתי — טוב מראה עיניים מהתרשמות מהכתוב בלבד, ואני ביקרתי במשקו של גד עציון. ואכן, התרשמותי מסדרי המשק, המצב ההיגייני והמימשיק — טובה. המבנים, לאו דווקא סופר מודרניים, מטופלים ופחות או יותר נקיים. בחלקם על מפצמות להחזקת העגלים עד גיל 4 חודשים, והגילים המבוגרים יותר בסככות חופשיות עם שטח גג גדול וחצרות סמוכות. בחורף מוגנים המבנים מפני חדירת גשם, ובקיץ פתוחים לרווחה ללויסות האויר. סמוך למבנים יש חדר להכנת התמיסה של תחליף החלב. החדר מצויד במים חמים וכל מתקני הציוד הדרושים להכנת התמיסה. התנאים ההיגייניים מניחים את הדעת.

את הוולדות הרכים מגמיעים בקבוצות ממספר מסוים של דליים, והם נשטפים ומחוטאים לפני שממלאים אותם שנית להגמעת הקבוצה השנייה, השלישית, וכו'.

ודאי יש בכל אלה משום עזר לקבלת התוצאות הטובות במשקל והחשבון הסופי, כפי שמביאו גד. אלא שתמהני, שבחשבון ההוצאות לגידול עגל גד לא כלל כל הוצאות על חשבון ההשקעות והבלאי במבנים, כי הוא הרי חידש בהם ואף הוסיף חדשים, כדי לשכן 125 ראשי הבקר שהוא מקיים בכל מחזור.

ח. ע.

1. תוספת משקל יומית ממוצעת של 1,357 גר', הווי אומר: עלייה גבוהה בהרבה על המקור-בל. נצילות מזון גבוהה — לייצור 1 ק"ג תוספת משקל צרכו העגלים 4.75 יח"מ.

2. ההוצאות לייצור 1 ק"ג תוספת — 4.13 ל"י. בשיטה המקובלת — ההוצאות לייצור 1 ק"ג תוספת עולה על 4.5 ל"י, הפרש המדבר בעד עצמו.

3. משך החזקת העגל קוצר ב-4 חודשים לעומת המקובל, דבר המאפשר לגדל יותר עגלים בתקופה הנתונה, מצריך פחות עבודה ומקטין את הסיכון.

4. תפוקת בשר ממוצעת לעגל (שחיטה ב"מרבק") — 57.5%.

הסיווג: 7 עגלים סוג אקסטרה; 3 עגלים סוג 1; 5 עגלים סוג 2; 3 עגלים סוג 2.

ממספרים אלה בולט הסיווג הגבוה של העגלים וטיבם. כיום ישנה דרישה לעגלים בגודל זה, והתמורה עבורם גבוהה יותר.

ראוי לציין, שבשיטה אינטנסיבית זו נוהגים כבר מספר משקים, ואני ממשיך בה במשקי עם תוצאות דומות לאלה שהתקבלו בתצפית.

בהזדמנות זו אני מודה למדריך לגידול בקר, ישראל גרמן מלשכת לכיש, בעד עזרתו בתיכנון התצפית, בביצוע השקילות וליווי נאמן לאורך כל הדרך.

גד עציון, ניר-בנים

תכנית לצמצום תמותה בוולדות

תכנית המימשק בבני בקר, הנהוגה בעדרי החלב באוניברסיטת איובה, באמס ואנקני (Ames & Ankeny), צמצמה את האבידות בתמותה לפחות מ-2%. קנט גלסון, הבוקר של אוניברסיטת איובה, מאמין שהרבה בוקרים יכולים לנהוג לפי תכנית זו. כשפרה מראה סימני המלטה, מעבירים אותה לרפת המלטה נקייה, מחוטאת ומרופדת. מיד עם היוולדו טובלים את שרר הטבור של הוולד בתמיסת יוד, ומעודדים אותו לינוק מן הפרה, או שמגמיעים בקולוסטרום מבקבוק עם פטמה. הזנה מוקדמת בקולוסטרום היא אחת מן החלקים החשובים ביותר של התכנית. הרפתן מנסה להגמיע את הוולד בקולוסטרום תוך 15 דקות אחרי היוולדו. את הוולד מרחיקים מן הפרה במהירות האפשרית. הפרדה מוקדמת מבטיחה, שהוולד לא יקבל יותר או פחות מדי קולוסטרום בימים הראשונים לחייו, ושהפרה לא תתרגל לוולד ויקל עליה את ההפרדה.

אחרי ההגמעה בקולוסטרום במשך 3 ימים, מזינים את הוולדות הולשטיין ושוויצרי-חום ב-3—3.5 ק"ג חלב מלא ביממה, או במיהול הקולוסטרום עם חלב מלא. לגזעים קטנים יותר מספיקים 2.25—2.5